บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาชนบทได้เริ่มประกาศเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลได้กำหนดรูปแบบและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและให้พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด รัฐบาลมีความตระหนักในปัญหา เศรษฐกิจในพื้นที่ชนบท และได้พยายามแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาชนบทในระยะที่ผ่านมานั้น ผลของการพัฒนายังไม่กระจายไปสู่ประชาชนที่ยากจนในชนบทอย่างทั่วถึง ที่ประจักษ์อย่างชัดเจนก็คือ ประชาชนในชนบทแต่ละชุมชนเป็นจำนวนไม่น้อยยังคงเผชิญอยู่กับปัญหาพื้นฐานที่เป็นต้นเหตุรากเหง้าของความยากจนอยู่ โดยยังมิได้แก้ไขรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม ประชาชนในชนบทยังประสบปัญหาพื้นฐานคือ ภาวะการขาดแคลนอาหารและน้ำอุปโภคบริโภค การมีโรคภัยไข้เจ็บและด้อยความรู้ ปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ปิดกั้นโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น

แม้ในระยะปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาโดยให้ประชาชนมีบทบาทในการแก้ปัญหาของตนเองและของชุมชนด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสนับสนุน ระดมทรัพยากรในท้องถิ่นชนบท หรือการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนในส่วนที่สามารถกระทำได้ด้วยตนเอง แต่ในทางปฏิบัติคงมีปัญหาอีกหลายประการที่ต้องแก้ไข

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีการศึกษาต่ำและอาศัยอยู่ในชนบท มีชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ และเป็นกลุ่มชนที่มีความเคร่งครัดในศาสนา จึงนิยมส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพราะในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนา จะเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะเพิ่มขึ้นทุกปี โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษาสถาบันหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากชาวไทยมุสลิมอย่างมาก เพราะเป็นสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการทางด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของชาวไทยมุสลิมโดยเฉพาะวิชาศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาถือได้ว่าตอบสนองความต้องการได้ดี (ไพศิษฐ์ ชีวะกุล 2532:83)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากจะเป็นสถาบันที่สร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดีแล้วยังเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชนได้เป็นอย่างดี ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

นโยบายที่แท้จริงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนา และเป็นแหล่งผลิตเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพออกไปแล้วเป็นพลเมืองดีรับใช้ประเทศชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงมีบทบาทอย่างมากในอันที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ในนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลกับชุมชนได้เป็นอย่างดี (ฉรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์ 2529 : 71-72)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เดิมมีชื่อเรียกกันตามภาษาท้องถิ่นว่า "ปอเนาะ" ในอดีตนั้นมุ่งสอนวิชาที่เกี่ยวกับศาสนาอย่างเดียว และมีการสอนอย่างเสรีโดยไม่มีการ ควบคุมจากราชการแต่อย่างใด เพราะเป็นสถาบันการกุศลเพื่อวิชาศาสนาอิสลามในอดีตนั้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะไม่มีการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพเลย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคม

บุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประกอบด้วย โต๊ะครู ครูสอนวิชาศาสนาซึ่งเรียกว่า "อุสตาซ" และครูสอนวิชาสามัญ สำหรับครูสอนวิชาสามัญในแต่ละโรงเรียนนั้นประกอบด้วย

1. ครูที่เป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการทางราชการส่งตัวมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาสามัญในโรงเรียน โดยได้รับเงินเดือนจากราชการ

2. ครูที่ทางโรงเรียนเชิญมาเป็นครูพิเศษสอนวิชาสามัญ ตามสาขาวิชาที่โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอน เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โดยโรงเรียนเป็นผู้ออกค่าตอบแทนให้ซึ่งครูประเภทที่ 2 นี้จะมีจำนวนน้อยกว่าครูประเภทที่ 1

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบทเพราะการศึกษาวิชาศาสนานั้นจะเริ่มต้นในชนบทก่อน และพื้นที่ชนบทเป็นแหล่งที่ดีที่สุดสำหรับเรียนวิชาศาสนา นักเรียนส่วนมากก็มาจากชนบท หรือมีภูมิลำเนาที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนซึ่งพื้นที่เหล่านั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการเมือง ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน และมีความสัมพันธ์กับชนบทอย่างใกล้ชิด จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาชนบทอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในการเสริมความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและประชาชน บทบาทในการให้ความรู้ บทบาทส่งเสริมการประกอบอาชีพและอีกหลาย ๆ บทบาท แต่ในปัจจุบันครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทน้อยมาก เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกันเช่น ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่ใช่คนในพื้นที่เป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่น ๆ ไม่เข้าใจสภาพปัญหาของชุมชนและไม่สามารถเข้ากับชาวบ้านได้ หรือไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระสอนมาก และมาจากสาเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ ดังนั้นการศึกษาบทบาทที่กำลังดำเนินอยู่ของ

ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปรียบเสมือนเป็นการประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาชนบทด้านหนึ่งในอีกด้านหนึ่งนั้น ผลจากการวิจัยก็จะสามารถนำไปใช้ในการปรับบทบาทและทิศทางของงานที่กำลังดำเนินการอยู่หรือวางนโยบายและกำหนดบทบาทในอนาคตตลอดจนการสร้างแผนโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อีกด้วย

สำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมเห็นควรทำการวิจัยเรื่องนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชนบทในจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดใกล้เคียง และกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทในการพัฒนาชนบทให้มากขึ้น และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชนบทต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาชนบทการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การส่งเสริมอาชีพ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาชนบทของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามสถานภาพส่วนบุคคลและสถานภาพขององค์การและ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์หลายประการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จะทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาชนบทของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นแนวทางในการปรับทิศทางและบทบาทของครูในงานพัฒนาชนบทให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ประกอบในการวางแผนดำเนินงาน ด้านการพัฒนาชนบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางนโยบาย

กำหนดแผนงาน และงานที่เหมาะสมในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยในอนาคต และข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป และนำข้อมูลเก็บรวบรวมในศูนย์ข้อมูลอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อบริการสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือศึกษาถึงบทบาทของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสต่อการพัฒนาชุมชน โดยศึกษาบทบาทด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การส่งเสริมอาชีพและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นเท่านั้น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 <u>ตัวแปรอิสระ</u> คุณลักษณะของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้าน

1.1.1 เพศ

1.1.2 อายุ

1.1.3 ภูมิลำเนา

1.1.4 สถานภาพสมรส

1.1.5 วุฒิการศึกษา

1.1.6 สาขาวิชาที่สำเร็จ

1.1.7 สถานภาพในโรงเรียน

1.1.8 อายุราชการ

1.1.9 งานพิเศษนอกเหนือจากการสอน

1.1.10 จำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์

1.1.11 ประเภทของโรงเรียน

1.1.12 จำนวนนักเรียนในโรงเรียน

1.1.13 ระดับชั้นสูงสุดที่โรงเรียนเปิดสอน

1.2 ตัวแปรตาม คือ บทบาทของครูต่อการพัฒนาชนบท ประกอบด้วย

1.2.1 บทบาทด้านการศึกษา

1.2.2 บทบาทด้านเศรษฐกิจ

1.2.3 บทบาทด้านการเมือง

1.2.4 บทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพ

1.2.5 บทบาทด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้

2. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนวิชาสามัญในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมี 2 ประเภท คือ (1) ครูที่โรงเรียนจ้างมาสอนโดยบรรจุเป็นครูของโรงเรียน (2) ครูที่ทางราชการส่งมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง สถาบันการศึกษาที่ทำการสอนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทมาตรา 15 (1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ รัฐจะให้การอุดหนุนด้านเงินเดือนครู และเงินพัฒนาการเรียนการสอน และประเภทมาตรา 15 (2) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จัดรูปการศึกษานอกโรงเรียน รัฐให้การอุดหนุนด้านการเงิน บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์

4. บทบาทในการพัฒนาชนบท หมายถึง บทบาททางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น